

Sic itur ad astra

Ünnepi kötet a 70 éves
Blaskó Béla tiszteletére

Sic itur ad astra

Ünnepi kötet a 70 éves
Blaskó Béla tiszteletére

Szerkesztette
Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2020

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Lajtár István
Balla Lajos	Madai Sándor
Balla Zoltán	Major Róbert
Barabás Andrea Tünde	Mészáros Bence
Berei Róbert	Molnár Gábor
Boda József	Nagy Judit
Budaházi Árpád	Nagy Zoltán András
Christián László	Németh Zsolt
Czenczer Orsolya	Pallagi Anikó
Czine Ágnes	Pallo József
Domokos Andrea	Pápai-Tarr Ágnes
Elek Balázs	Polt Péter
Fantoly Zsanett	Ruzsonyi Péter
Fenyvesi Csaba	Sallai János
Finszter Géza	Sárkány István
Gál István László	Schubauer László
Hautzinger Zoltán	Sipos Ferenc
Herke Csongor	Sivadó Máté
Hollán Miklós	Szabó Andrea
Horgos Lívía	Szendrei Ferenc
Irk Ferenc	Szomora Zsolt
Karsai Krisztina	Tóth Mihály
Kerezi Klára	Vári Vince
Kiss Tibor	Vida József
Kovács Gábor	Vigh András
Kovács Gábor	Vókó György
Kőhalmi László	

© A szerzők, 2020

Szerkesztés © Madai Sándor, Pallagi Anikó, Polt Péter, 2020

© Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalom

Előszó | 11

Laudációk

Köszöntő (*Pintér Sándor*) | 15

Gépkocsizó rendőrijárórból jogászprofesszor,
avagy Blaskó Béla ny. r. vezérőrnagy köszöntése
(*Koltay András*) | 17

Laudáció Blaskó Béla ny. r. vezérőrnagy úrnak
(*Balogh János*) | 21

Blaskó Béla professor emeritus köszöntése
(*Zsinka András*) | 25

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm
a 70 éves Blaskó Béla vezérőrnagy urat
(*Janza Frigyes*) | 29

Méltató sorok

Blaskó Béla ny. rendőr vezérőrnagy úr
70. születésnapja tiszteletére
(*Bolcsik Zoltán*) | 33

Laudatio a Blaskó Béla ny. r. vezérőrnagy úr
70. születésnapját ünneplő tanulmánykötethez
(*Tóth Tamás*) | 35

A szigorú, de igazságos tanár úr
Levél a 70 éves Blaskó Béla professzorhoz
(*Dános Valér*) | 39

Visszatekintés egy kiváló személy
rendkívül tartalmas életútja 30 évére
(*Tóth Éva*) | 43

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Konszonancia a büntetőjog alapelveinek rendszerében | 47

Balla Lajos

A fogyasztóvédelem és a versenyjog kapcsolata
a büntetőjogász szemszögéből | 55

Balla Zoltán

Az igazgatásrendészet a rendészet pseudo ága | 65

Barabás Andrea Tünde

Nagyvárosi bűnmegelőzés | 73

Berei Róbert

A zuglói „plakátrendőr” kezdeményezéstől
a „szomszédom a rendőr” program sikeréig | 81

Boda József

A nemzetbiztonság területén folytatott
tudományos kutatások jellemzői | 91

Budabázi Árpád

A bizonyítási kísérlet múltja és jelene
a jogi szabályozás tükrében | 105

Christián László

Rendészet, közigazgatás, büntetőjog | 113

Czenczer Orsolya

Őrizzük is meg nem is...

A reintegrációs őrizet jogintézményének hazai aspektusai | 121

Czine Ágnes

A fegyvermester esete, akit a bíróság jogerősen mentesített, de fegyvert mégsem szerezhetett
– avagy az előzetes mentesítést követő hátrányos jogkövetkezmények | 129

Domokos Andrea

Református jogtudósok a bűnelkövetők neveléséről, vallásérkölcsei tanításáról | 141

Elek Balázs

A cselekményegység egyes kérdései | 151

Fantoly Zsanett

A terhelti figyelmeztetések rendszere a magyar és az amerikai büntetőeljárásban | 161

Fenyvesi Csaba

Büntetőjogi kihívások a világban – pápai felhívásként | 169

Finszter Géza
Valóságghű tényállás,
avagy az anyagi igazság megállapítása | 179

Gál István László
Egy elfeledett bűncselekmény
társadalomra veszélyességének feléléde 2020-ban | 191

Hautzinger Zoltán
Speciális alanyok a büntetőjogban | 201

Herke Csongor
Kinek is kell aláírnia a vádindítványt? | 213

Hollán Miklós
Más jogágakra történő hivatkozások
a büntető tényállásokban | 223

Horgos Livia
Gondolatok a jogállami büntetőhatalom
és az alkotmányos büntetőjog korrelációjáról | 233

Irk Ferenc
A munkavégzők kizsákmányolása
és az európai értékek védelme | 241

Karsai Krisztina
Inkriminált algoritmusok a büntető igazságszolgáltatásban | 251

Kerecsi Klára
Korrupció és integritás – koncepcionális alapvetés | 261

Kiss Tibor
Az eBizalom szerepe
az illegális szerek online kereskedelmében | 275

Kovács Gábor
Az ítéletalkotás csapdái | 285

Kovács Gábor
Az idő sodrában –
a hatékony vezetői időgazdálkodás jó gyakorlatai | 295

Köbalmi László
A jogállami büntetőjog
és büntetőeljárás röögös útjai | 305

Lajtár István
A feltételes szabadságra bocsátásról | 315

Madai Sándor

Foglalkozási szabály vagy közlekedési szabály?
A közlekedési veszélyeztető bűncselekmények
és a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés elhatárolási kérdéséhez | 325

Major Róbert

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekményhez
kapcsolódó egyes elhatárolási kérdések | 333

Mészáros Bence

A magánlakás fogalma és a tiltott adatszerzés | 341

Molnár Gábor Miklós

A jogtudós jogalkalmazó
(Finkey Ferenc 1870–1949) | 351

Nagy Judit

Rendőri és igazságügyi együttműködés
az EU és az Egyesült Királyság között a brexit után | 363

Nagy Zoltán András

A mesterséges intelligencia és a jogi felelősség kérdése –
2010–2020-as évek fordulóján de lege ferenda | 375

Németh Zsolt

Rendőrség és cigányság:
esélyek, lehetőségek és veszélyek | 383

Pallagi Anikó

A szexuális cselekmény születése a magyar büntetőjogban | 393

Pallo József

A büntetőjogi intézkedésekről való hazai tudományos gondolkodás
a 20. század első felében | 405

Pápai-Tarr Ágnes

Büntetés kiszabási kérdések,
avagy néhány gondolat a visszaeső bűnelkövetőkről | 421

Polt Péter

Az egyezség | 431

Ruzsonyi Péter

Egy kriminálpedagógiai kutatás margójára | 439

Sallai János

Györök Ferenc és a rendőrtisztképzés | 449

Sárkány István

Demográfiai robbanás | 459

Schubauer László

A tőkepiac tisztességes működését biztosító
közigazgatási és büntetőjogi szabályok változásai a 2008. évi
pénzügyi válságot követően Európában és Magyarországon | 467

Sipos Ferenc

A szegénység toposza a büntetőjogban | 475

Sivadó Máté

Frontok és hidak a kábítószer-politikában | 483

Szabó Andrea

A jövedéki büntetőjog fejlődése
1867 és 1928 között | 491

Szendrei Ferenc

A rendészeti célú titkos információgyűjtés | 499

Szomora Zsolt

Jogtárgyi abszurdítások a Btk. méltóság- és alapjogvédelmi fejezetében,
avagy hogyan (nem) lesz az individuális jogi tárgyból kollektív jogi tárgy | 507

Tóth Mihály

A precedensek csapdái | 515

Vári Vince

A nyomozási szak egyszerűsítésének kérdései | 523

Vida József

A sértett fogalma az új büntetőeljárás törvényben | 533

Vigh András

Egy szakma életrajzi vázlata | 541

Vókó György

Nyugat-európai kutatások a rövid tartamú szabadságvesztés büntetések
és az elektronikus felügyelet alkalmazásáról | 549

Szomora Zsolt¹

Jogtárgyi abszurdítások a Btk. méltóság- és alapjogvédelmi fejezetében, avagy hogyan (nem) lesz az individuális jogi tárgyból kollektív jogi tárgy²

Ahogy az ünnepelet, Blaskó Béla professzor számos kiadást megért általános részi tankönyvében is szerepel, a büntetőjogi jogi tárgy több feladata közül az egyik, hogy a büntető törvénykönyv különös részének felépítését meghatározza: azaz a jogalkotó az azonos, hasonló jogi tárgyat védő bűncselekményeket egy fejezetbe gyűjtse a kódexen belül (BLASKÓ 2016, 157).³ Ez az a jogtárgyfunkció, amely akkor is világosan érthető, ha nem kívánunk elmerülni a jogi tárgy büntetőjogi eszme- és dogmatörténetében, és mivel – e funkciót tekintve – a jogi tárgy nagyon is pragmatikus munkaeszközt, kodifikációs módszert jelent, ezért azt feltételezhetnénk, hogy a jogtárgyak szerinti rendszerezés feladata magától értetődő a jogalkotó számára is.

Rövid tanulmányomban két olyan új bűncselekményi tényállást, ha úgy tetszik, büntetőjog-kodifikációs terméket fogok elemezni, amelyek sajnálatosan azt mutatják, hogy a jogalkotónak ma már a jogi tárgy beazonosítása is komoly problémát okoz. Egy elvétett jogi tárgyból aztán szükségszerűen folynak a további kodifikációs és dogmatikai problémák. A jelenség azért is ad komolyabb aggodalomra okot, mert a Btk. kodifikációs színvonala úgy csökken egyre inkább, hogy mindeközben az Alaptörvény 28. cikke korábban nem látott alkotmányos jelentőséget tulajdonít a teleologikus értelmezésnek.⁴ Kérdés persze, hogy mit veszünk alapul a teleologikus (jogtárgyharmonikus) jogértelmezéshez⁵ akkor, amikor a jogalkotó célképzete és annak normatív átültetése mutat defektust.

¹ Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete, egyetemi tanár.

² A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta.

³ Ezeket a fejezetképző, egymással rokon közvetlen jogi tárgyakat nevezi Blaskó különös (csoport) jogi tárgynak.

⁴ Az Alaptörvény 28. cikkéhez lásd JAKAB 2011; a büntetőjogban SZOMORA 2015; GÁL 2016, 64.; HOLLÁN 2017, 21–22. és 30.

⁵ Vö. NAGY 2014, I. köt. 114–115.; SZOMORA 2009.

Mindkét választott bűncselekmény *az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények* között, a Btk. XXI. Fejezetében található. Az élet és testi épség, a személyi szabadság és a szexuális önrendelkezés, valamint a vagyoni jogok külön fejezetekben tipizált védelmén túl ez a Büntető Törvénykönyvnek az a fejezete, amely az egyénhez nagyon szorosan kapcsolódó alapjogokat véd, tényállásai az *individuális jogtárgyvédelem* egyértelmű megtestesítői.

Az egyesülési és a gyülekezési szabadság megsértése (Btk. 217–217/C. §): a jogtárgyvédelem megcsúfolása

E bűncselekmény először még az 1978. évi Büntető Törvénykönyvben jelent meg az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése elnevezéssel (1978. évi IV. törvény 174/C. §). Akkori, majd a 2012. évi Btk. 217. §-ban kodifikált formájában *klasszikus, első generációs emberi jogot védő bűncselekményi tényállás* volt. Szöveg szerint az egyesülési és a gyülekezési jog erőszakkal vagy fenyegetéssel történő akadályozását büntette a törvény.⁶

A bűncselekmény eredeti tényállását a 2018. október 1-jén hatályba lépett gyülekezési törvény jelentősen módosította és kiegészítette.⁷ A korábban csak a jelenlegi (1) bekezdést tartalmazó és egyértelműen alapjogvédelmet megtestesítő bűncselekmény több jogtárgyidegen bűncselekményi alakzattal egészült ki.

⁶ „Aki mást egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában, valamint választási gyűlésen való részvételében erőszakkal vagy fenyegetéssel jogtalanul akadályoz, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

⁷ 217. § (1) Aki mást egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki valamely gyűlést akadályoz, ellehetetlenít, vagy annak lebonyolítását egyébként meg hiúsítja, illetve a gyűlést súlyosan megzavarja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

217/A. § Aki a gyűlésen a gyűlés szervezőjének, vezetőjének vagy a rendezőknek rendezői feladataik jogszerű teljesítése során erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenszegül, vagy őket rendezői feladataik ellátása alatt bántalmazza, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

217/B. § (1) Aki a gyűlés gyülekezési jogról szóló törvény szerinti békés jellegét biztosító korlátozásait megsérti, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő a gyűlés vezetője, ha az általa alkalmazott rendező a gyűlés békés jellegét biztosító korlátozásokat megsérti és annak tudomására jutásától haladéktalanul nem intézkedik a rendező leváltásáról.

217/C. § Aki megtiltott gyűlést szervez, vagy azon való részvételre a gyülekezési jogról szóló törvény szerint felhív, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az újonnan beiktatott szakaszok kodifikációs szempontból elhibáztak, és nem, vagy csak közvetett összefüggést mutatnak a bűncselekmény elnevezésével. Annyi közös bennük, hogy valamennyi tényállás keretdiszpozíció, amelynek háttérben az alábbi jogszabályok állnak: az Alaptörvény VIII. cikke; az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény; a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.); a választási gyűlések vonatkozásában pedig speciális rendelkezéseket tartalmaz a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény.

A következőkben *az új tényállási alakzatok elemzését* szeretném elvégezni, amelyből nemcsak a jogtárgy-anómália, de egyéb dogmatikai problémák is felszajlanak. A bűncselekményi alcím alatt valójában három különböző tényálláscsoport rejlik:

1. az alapjogokat védő tényállások (Btk. 217. §);
2. a (gyűléssel kapcsolatos) köznyugalmat védő tényállások (Btk. 217/A–217/B. §);
3. a gyülekezési tilalmat biztosító tényállás (Btk. 217/C. §).

Az alapjogokat védő tényállások közül a Btk. 217. § (2) bekezdésében foglalt új alaptényállás – már csak a gyülekezési jogra szűkítve – egyfajta kiegészítő szerepet tölthet be az első alapeset mellett. Passzív alanya nincs. A tényállás négy, egymást nagy részben átfedő, alig elhatárolható, feleslegesen kodifikált elkövetési magatartást tartalmaz: akadályozás, ellehetetlenítés, a lebonyolítás más módon történő megghiúsítása, vagy a gyűlés súlyos megzavarása. Az (1) bekezdéssel való összevetés alapján elmondható, hogy e magatartások nem valósíthatnak meg fenyegetést, sem pedig személy elleni vagy dologról személyre áttevődő erőszakot, mert akkor az első, súlyosabb alapeset megállapításának van helye; a második alapeset szubsidiárius. Halmazatot a különböző gyűlések megzavarása keletkeztet.

Kiemelendő, hogy ha a releváns alapjogok gyakorlása nem jogszerű (például a Btk. 217/B–217/C. § szerinti bűncselekményt valósítja meg), akkor az akadályozás nem tényállásszerű, tekintettel arra, hogy a bűncselekmény csak a megfelelő alapjoggyakorlást védi, az alapjoggal való visszaélést vagy a jogsértő magatartásokat nem (*teleologikus értelmezés*). Kényszer alkalmazására azonban ilyen esetben is csak a rendőrség jogosult. Más személyek erőszakkal, fenyegetéssel akadályozó magatartása ilyen esetben más bűncselekmény (például kényszerítés) alapján minősülhet, de a Btk. 217. § (1) bekezdése szerinti tényállást nem valósítja meg.

A második tényálláscsoportba tartozó bűncselekmények jogi tárgya elsődlegesen a gyűlés idején és helyén fennálló (és fenntartandó) köznyugalom. A tényállások magát a *gyülekezési jog gyakorlását* ezen keresztül, valójában *csak közvetetten védik*.

A 217/A. § *passzív alanyai* a gyűléshez kapcsolódó, különböző funkciókat ellátó személyek: a gyűlés szervezője, vezetője és rendezője (Gytv. 3–5. §). Az ő pontos

feladataikat az említett törvényhelyek határozzák meg. Az elkövetési magatartás a passzív alanyoknak a törvényben meghatározott feladataik jogszerű teljesítése során történő ellenszegülés, amelynek elkövetési módja az erőszak vagy fenyegetés. Elkövetési magatartás továbbá a feladataik ellátása során történő bántalmazás. A törvényben meghatározott feladatok jellegéből kiindulva ellenszegülni elsősorban a vezetővel és a rendezővel szemben lehet, míg a bántalmazási fordulatnak a szervező esetében is relevanciája lehet. A tényállás szituációs eleme, hogy az csak a gyűlésen követhető el. Így például, aki a gyűlés szervezőjét a gyűlésre való felhívás online terjesztése során bántalmazza, ezen alakzat miatt nem büntetendő, vizsgálendő viszont a felelőssége a Btk. 217. § (1) bekezdés szerinti súlyosabb alapeset miatt, hiszen magát a szervezőt erőszakkal akadályozza a gyülekezési jog gyakorlásában. A gyülekezési jognak nyilvánvaló részjogosítványa ugyanis a gyűlés megszervezése.

A bűncselekmény *alternatív jellegű* („ha más bűncselekmény nem valósul meg”), és ebből is fakadóan sajátos, gyakorlatilag *értelmezhetetlen a viszonya a Btk. 217. §-a szerinti alapesetekhez képest*. Ha például a tettes a rendezővel szemben erőszakkal ellenszegül (Btk. 217/A. §), akkor ezt oly módon is elkövetheti, hogy egyúttal magát a gyűlést is súlyosan megzavarja. E – következményeit tekintve – súlyosabb magatartásáért elvileg enyhébben, a Btk. 217. § (2) bekezdés szerint lenne büntetendő. A Btk. 217. § (2) bekezdése viszont szubszidiárius, amelyhez képest a súlyosabban büntetendő Btk. 217/A. § alternatív. *Az alternativitási és a szubszidiaritási klauzula egymást kioltva alkalmazhatatlanná teszi a tényállásokat, amelyek egyébként nemcsak a normavilágosság követelményét, de az arányosság követelményét is sértik*. Kijelenthető, hogy a Btk. 217/A. § alaptörvény-ellenes. E problémakörön túl is elmondható, hogy a rendbontás [Btk. 340. § (1) bekezdés] mellett gyakorlatilag megállapíthatatlan ez a fordulat, hiszen a rendbontás tényállását a gyűlésekre is kiterjesztették. A jogtárgyi félreértést pedig mi sem mutatja jobban, mint hogy a rendbontás tényállása a köznyugalom elleni bűncselekmények között található (Btk. XXXII. Fejezet).

A Btk. 217/B. § szintén szubszidiárius (1) bekezdése tisztán blankettáris tényállás, amely a gyülekezés békés jellegét biztosító törvényi korlátozások megsértését szankcionálja. E korlátozásokat a Gytv. 9. §-a tételezi (ilyen például a robbanóanyag, lőfegyver magánál tartása, de akár a megfélemlítő jellegű félkatonai ruházat viselése, sőt akár – egyéb feltételektől függően – az arc eltakarása is). Amennyiben a cselekmény egyúttal rendbontást is megvalósít, akkor csak a Btk. 340. § (3) bekezdés *e*) pontja szerinti minősített esetet lehet megállapítani. A bűncselekmény közönséges, azt bárki, egy személyben is elkövetheti. Ezzel szemben a Btk. 217/B. § (2) bekezdése különös bűncselekmény, tette a gyűlés vezetője, aki a gyűlés e korlátozásokat megsértő rendezőjének leváltásáról nem intézkedik (elkövetési magatartás) a szabálysértő magatartás tudomására jutását követően haladéktalanul (szituációs elem).

A harmadik csoportot alkotó, tisztán blankettáris tényállásban meghatározott bűncselekmény (Btk. 217/C. §) jogi tárgya a gyülekezési jog gyakorlását meghatározó közigazgatási szabályok érvényesülése. Azt még a tényállást kodifikáló, a gyülekezéssről szóló törvény miniszteri indokolása és a Btk.-t módosító törvényjavaslat indokolása is felismeri, hogy ez a bűncselekmény a gyülekezési joggal való visszaélést szankcionáló szabálysértési tényálláshoz kapcsolódik [2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) 189. §]. A tényállás tehát semmi esetre sem az egyén gyülekezési jogát védi, ellenkezőleg, a gyülekezési jog állam általi korlátozását biztosítja a büntetőjogi szankcionálás eszközével. A rendszertani elhelyezése elhibázott, a helye a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között, a Btk. XXXIV. fejezetében lenne.

Az elkövetési magatartás első fordulata a megtiltott gyűlés szervezése. A gyülekezés megtiltásának okait a Gytv. 13. §-a tartalmazza. Megtiltott rendezvény alatt a bejelentést követően végrehajtható hatósági határozattal megtiltott gyűlést kell érteni. Az elkövetési magatartás második fordulata a megtiltott gyűlésen való részvételre felhívás. Ez a tényállás egy *quasi sui generis* előkészületi bűncselekmény:⁸ maga a tiltott gyűlésen való részvétel (a gyűlésen való megjelenés) a Szabs. tv. 189. § (3a) bekezdése szerinti szabálysértés, amelyhez kapcsolódó, felhívásban álló előkészületi magatartást viszont már a Btk. szankcionálja. Kiemelendő, hogy ezt az alakzatot csak olyan személy követheti el, aki a gyűlésnek nem szervezője, ugyanis a részvételre való nyilvános felhívás a Gytv. szerint szervezői feladat, ezért az első fordulat szerint büntetendő. A második fordulat szerint a részvételre való nem nyilvános felhívás lehet csak tényállásszerű. A szervezőnek, felhívónak a gyűlés hatósági megtiltásával tisztában kell lennie az elkövetési magatartás kifejtésének időpontjában. Ellenkező esetben szándékossága kizárt. A bűncselekmény alternatív. Így például, ha tiltott gyűlésen egyúttal garázda magatartásokat is elkövetnek, akkor e bűncselekmény helyett már – az alapesetben is súlyosabb – garázdaságot (Btk. 339. §) kell megállapítani.

Összegezve: a Btk. 217–217/C. §-aiban annak lehetünk először szemtanúi, hogy hogyan keveri össze a jogalkotó az individuális jogtárgyvédelmet a köznyugalom mint kollektív jogi tárgy védelmével, végül pedig eljut egészen addig, hogy az *alapjogkorlátozást, a gyülekezés tiltását megtestesítő állami akaratot büntetőjogi szankcióval biztosítsa*. Az alapjogvédelem ellenkezőjét individuális jogtárgyvédelemként eladni szemfényvesztésnek is beillik. Mindennek fényében talán nem túlzás részemről ezt a jogalkotási megoldást a jogtárgyvédelmi paradigma megcsúfolásának nevezni.

⁸ A *quasi sui generis* előkészületi bűncselekmény dogmatikai kategóriájához lásd NAGY 2014, II. kötet 20–21.

A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése és nyilvánosságra hozatala, avagy a beismerő vallomással felérő kodifikációs félreértés

A Btk. 226/A–B. §-aiban foglalt, 2013 novemberétől hatályos törvényi tényállások esetén nem szükséges az előzőhöz hasonló hosszabb elemzés annak belátásához, hogy a jogalkotási célképzet valami nagyon más volt ahhoz képest, mint ami végül a törvényben testet is öltött.⁹ A 2013 nyarán hatályba lépett Büntető Törvénykönyv esetén elemi szükség mutatkozott annak azonnali módosítására, a három bekezdésnyi szövegnek külön módosító törvényt szenteltek: 2013. évi CLXXVIII. törvény az emberi méltóság védelme és a bizonyítékok meghamisításának megakadályozása érdekében a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításáról.

A törvényjavaslat indokolása szerint: „Október 21-én robbant ki a bizonyítékhamisítási botrány. Bizonyíték hamisítása alkalmas a választások tisztaságának megkérdőjelezésére. A demokratikus intézmények védelme azt indokolja, hogy a Büntető Törvénykönyvben külön tényállás és szigorúbb büntetési tételek szankcionálják a bizonyítékhamisítás esetét.” Az indokolás konkrét hátterében a 2013 októberében, Baja városában tartott időközi önkormányzati választás állt, amelynek lezárása után olyan hamis videófelvevéltezt hoztak nyilvánosságra, amely azt a benyomást keltette, hogy a választáson győztes ellenértéket ajánlott egyes polgároknak szavazatukért cserébe. A cselekmény személyes adattal visszaélésen túl kétszeresen minősülő – nagy nyilvánosság előtt elkövetett és jelentős érdeksérelmet is okozó – rágalalmazást is megvalósít, de az Országgyűlés ezt a büntetőjogi védelmet elégtelennek tartotta, ezért *ad hoc* jogalkotással (hívjuk Lex Bajának?) új tényállást iktatott a Btk.-ba.

Az idézett indokolás egyértelműen a választások tisztaságába vetett közbizalmat mint kollektív jogi tárgyat írja körül, ehhez képest a Btk. szövegében semmi ilyenre utaló fordulatot nem találhatunk. A bűncselekmény jogi tárgya azonos a rágalalmazás jogi tárgyával: az ember társadalmi megbecsülése és emberi méltósága, ami a választások tisztaságába és a demokratikus intézmények műkö-

⁹ 226/A. § (1) Aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvevéltezt készít, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

226/B. § (1) Aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvevéltezt hozzáférhetővé tesz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) nagy nyilvánosság előtt, vagy

b) jelentős érdeksérelmet okozva

követik el.

désébe vetett bizalommal semmilyen korrelációt sem mutat. Olyannyira nem, hogy a hamis bizonyítékok hatósági eljárásban való felhasználását más, igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények büntetik. Amennyiben a hamis felvételt hatósági eljárásban bizonyítékként használják fel (azaz szó szerint bizonyítási eszközt hamisítanak), *hamis vád* vagy *hamis tanúzás* valósulhat meg, amelyek – komplex jogi tárgyakra tekintettel – e bűncselekményt (ahogy a rágalalmazást is) konzumálják.¹⁰ A konzumpció egészen konkrétan azt jelenti, hogy a törvényjavaslat megalkotóinak szeme előtt lebegő szituációk legsúlyosabbikában az általuk kifejezetten ennek tiltására konstruált tényállás még csak meg sem állapítható.

E problémának további „ízt ad” az Alaptörvény 28. cikkének 2019. január 1-jétől hatályos módosítása: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. *A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.* Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.” (Kiemelés: Sz. Zs.) Az Alaptörvény hetedik módosítása az addig irányadó, a *ratio legist* a norma szövegéből levezető *objektív teleologikus értelmezés helyére* a jogalkotó vélelmezett akaratát előtérbe helyező *szubjektív teleologikus értelmezést* ültette. (A teleologikus értelmezés két fajtájához lásd JAKAB 2011.) Ez alapján komolyan fel kell tennünk a kérdést, hogy hogyan döntene a bíró egy olyan ügyben, amelynek tényei minden további nélkül a Btk. 226/A–B. §-ainak szövege alá szubsumálhatók, de egyébként a választási eljárással, a demokratikus intézményekkel és a bizonyítási eszközökkel semmilyen összefüggést sem mutatnak. Az lenne vajon a jogalkotó szándéka, hogy a bíróság az ilyen „egyéb eseteket” a miniszteri indokolásra hivatkozással értelmezés útján zárja ki az egyébként világos normaszöveg hatóköréből? Tényleg ez következne az Alaptörvény 28. cikkéből?

A kérdés költői. Mindenesetre jól mutatja, hogy a magyar büntetőjog-tudomány jeles képviselői nem ok nélkül értekeznek jó ideje a dogmatika és a büntetőjog-alkotás válságról.¹¹ Ahogy Nagy Ferenc fogalmaz: „A részleges, relatív/relativizálódó dogmatika nem követendő, hiszen ha megbontjuk az alapokat, már nem épülhet rá kiszámítható, biztonságos, koherens rendszer” (NAGY 2013, 125.). Tóth Mihály erre reflektálva, alapos eszmetörténeti elemzés után jegyzi meg, hogy „a dogmatika elveivel és szemléletével szemben továbbra is reálisan támasztható és támasztandó igénytől tehát mostanra igen messze kerültünk. Reménykedjünk, hogy a visszavezető utat még nem nőtte be teljesen a fű” (TÓTH 2018, 954.).

¹⁰ A hamis vád, hamis tanúzás és a rágalalmazás látszólagos alaki halmazatához lásd: MEZŐLAKI 2019, 614.

¹¹ Lásd már az 1990-es évek derekán KERTÉSZ–STAUBER 1996; NAGY 1997.

A büntetőjog-alkotás válsága különböző okokból fakadhat. Érzésem szerint az itt bemutatott két példa mögött leginkább egyszerűen a szakmai felkészületlenség és a kapkodó eseti jogalkotás rejlik. A jogalkotásért felelős személyeknek elég volna elővenni és leporolni az imént idézett kiváló szerzők anyagi jogi alapmunkáit, vagy Blaskó tanár úr általános részi tankönyvéből feleleveníteni a jogi tárgyról szóló részt, s akkor képessé válnának arra, hogy az egyébként legitim kriminálpolitikai akaratot megfelelően ültessék át a büntetőjog dogmatikai rendszerébe. És akkor az a bizonyos, utat elfedő fű sem nőne olyan gyorsan...

Irodalomjegyzék

- BLASKÓ Béla (2016): *Magyar büntetőjog. Általános rész.* (Hetedik kiadás.) Budapest–Debrecen, Rejtjel.
- GÁL Andor (2016): Individuális jogi tárgyak a jogos védelem szabályozásában. *Állam- és Jogtudomány*, 57. évf. 3. sz. 64–89.
- HOLLÁN Miklós (2017): Alkotmánybíróság a jogágak útvesztőjében – a büntetőtörvény kereteit kitöltő normát értelmező jogegységi határozat megsemmisítése. *Magyar Jog*, 64. évf. 1. sz. 17–32.
- JAKAB András (2011): A bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. *JeMa*, 2. évf. 4. sz. 86–94.
- KARSAI Krisztina szerk. (2019): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz.* Budapest, Wolters Kluwer.
- KERTÉSZ Imre – STAUBER József (1996): Tényállások inflációja. *Ügyészek Lapja*, 4. évf. 5. sz. 48–55.
- NAGY Ferenc (1997): Új fejlődési irányok, avagy a tradicionális jogállami büntetőjog eróziója. *Magyar Jog*, 44. évf. 6. sz. 333–337.
- NAGY Ferenc (2013): *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományban.* Budapest, Akadémiai.
- NAGY Ferenc (2014): *Anyagi büntetőjog. Általános rész. I–II.* Szeged, Iurisperitus.
- SZOMORA Zsolt (2009): A jogi tárgy funkciói és a jogtárgyharmonikus értelmezés. *Bűnügyi Szemle*, 2. sz. 11–17.
- SZOMORA Zsolt (2015): *Alkotmány és anyagi büntetőjog. A büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának egyes kérdései.* Szeged, Pólay Alapítvány Könyvtára.
- TÓTH Mihály (2018): Adalékok a büntetőjogi dogmatika válságához. In KARSAI Krisztina – FANTOLY Zsanett – JUHÁSZ Zsuzsanna – SZOMORA Zsolt – GÁL Andor szerk.: *Ünnepi kötet dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára.* Szeged, SZTE ÁJK. 945–954.